

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
EGÉSZ ÉVRE . . . 16.— K | FÉL ÉVRE
NEGYED ÉVRE . . . 4.— K

8.— K

FŐSZERKESZTŐ:
DR. BISCHITZ BÉLA
ÜGYVÉD.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V., SAS-UTCA 20.
TELEFON 108—00.
HIRDETÉSEK mm. SZÁMITÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT.

Üzleti pangás.

Kétségtelen, hogy vasiparunk és szénbányászataink régen nem élt át olyan kedvezőtlen időszakot, mint a mostani.

Az üzleti pangás jelei többé-kevésbé mindenütt mutatkoznak. Vasiparunk a balkáni válság alatt az ottani piac jelentékeny részét elvesztette s ezt pótolni igen nehéz.

Az új piac megszerzése meg különösen eleinte amugy is sok nehézséggel jár. A pénzpiac feszültsége, ha olykor-olykor enged is merevségéből, állandóan érezteti nyomását a vállalkozások hátráltatásánál.

Az építőipar egyáltalán nem vett olyan lendületet, mint azt a külpolitikai helyzet közvetlen javulása után remélték. Az építőipar pangása érzékenyen visszahat a vasipar élénkségére is.

Az év első felének eredményei nem mondhatók valami kedvezőknek. Ha csak az év második felében nem javulnak a viszonyok, ez az üzleti év aligha lesz jobb a megelőzőnél.

A szénpiacon is Európaszerte lanyhulás mutatkozik.

Az bizonyos, hogy a nyári hónapok, amikor a házi fűtési célokra szolgáló szén utáni kereslet a legkisebb, máskor sem szoktak nagyon forgalmasak lenni szénbányáinknál.

A mostani megcsappant kereslet azonban sokkal komolyabb okokból ered.

A gazdasági válság következtében gyáriparunk általában redukált üzemmél dolgozik. A gyengébb lábón állók pedig egyszerűen beszüntették az üzemet, amelyet, hogy rövidesen meg fognak-e indítani, nem lehet tudni.

A nagyobb vállalatok is panaszkodnak, hogy eladott szénüket sem tudják elszállítani, mert igen sok gyár, malom nem tudja redukált üzeme miatt elfogyasztani azt a szénmennyiséget, amelyre kötetést csinált.

Még a legjobb üzletmenetű szénbányáink is kénytelenek megszorítani termelésüket. Munkásaik jelentékeny részét, hogy el ne kelljen bocsátaniok, fentartási vagy olyan munkánál foglalkoztatják, amelynek csak a termelés növelésénél veszik majd hasznát.

Ha pedig a piac annyira nem javul, hogy a nagyobb termelési mennyiséget nem képes elfogyasztani, akkor ezeket az időelőtti munkákat kénytelenek lesznek még a nagyobb vállalatok is beszüntetni és munkásaik egy részét elbocsátani.

Reméljük azonban, hogy erre nem kerül sor. A nyári hónapok, amikor a malmok, szeszgyárak

és cukorgyárak amugy is szünetelnek s az országos szénfogyasztás a legkisebb, nem a legalkalmasabb fokmérői a szénbányák üzletének.

Mindazonáltal az eddigi tapasztalatok alapján valami különösen kecsegtető reményeket nem lehet ehhez az évhez fűzni.

Természetesen, a nagyobb vállalatok valószínűleg kevésbé fogják ezt az üzlettelenséget megérezni, mint a kisebb, küzködő vállalatok.

Az utóbbi években különösen barnaszén termelésünk örvendetes haladást mutatott. Kis és nagy társulataink egyaránt arra törekedtek, hogy nagyarányu befektetésekkel termelésüket a lehetőségig fokozzák.

Az igyekezet az volt, hogy a külföldi szénnek kell szorítani; a magyar ipart olcsó hazai szénnek kell ellátni.

Az olcsó szén biztosítására a kincstár szénbányászathoz fogott, amely azonban, sajnos, ma sem váltotta be mindenben a hozzáfűzött reményeket. Most, hogy iparunk pang, elsősorban a hazai szénbányászat érzi meg azt legjobban. Bányászatunknak ez az ága pedig a legszebb reményeket nyújtotta.

A külföldi szénbányák közül különösen a belga szénbányák vannak nagyon kritikus helyzetben. A szénpiacon érezhető üzlettelenség miatt a bányák nagy része itt is megszorított üzemmél dolgozik. Igen sok vállalat még vesztéssel is forszirozza a termelést, hogy a német szén beözönlését megakadályozza s így a hazai piacot magának még áldozatok árán is megtartsa.

Ha azonban a helyzet itt is nem javul, a bányák munkásaik egy részét kénytelenek lennének elbocsátani.

Az európai szénbányák az utóbbi években igen veszedelmes versenytársat kaptak az amerikai szénbányákban.

Amerikának a háromszáz millió tonnát felühaladó széntermelése nem tud elhelyezkedni az ottani piacon s a csekély viteldijak mellett különösen az angol és német szén elől hódítja el az európai piacot.

Az amerikai szén különösen Olaszországban, a Balkán-országokban és Egyiptomban talál magának piacot. Az ezekről a piacokról kiszorult angol szén pedig nálunk próbál elhelyezkedni.

Csak a múlt évben több, mint százmillió tonna szén hoztak be a monarchiába Angolországból.

Németország széntermelése is folytonosan növekedőben van.

A múlt évben több, mint 12 millió tonna szén hoztak be Németországból Ausztria-Magyarországra.

A német szén természetesen nemcsak hogy saját maga szorítja minőségével és alacsonyabb árával hazai piacunkon a mi szenünket, hanem arra még rászabadítja az Ausztriából kiszorított osztrák szenet is.

Egy ilyen huzamos gazdasági válság idején természetesen a mi szenünk még jobban érzi a külföldi szén fojtogató versenyét, mint a kedvező években, amikor a mi szenünk nem képes a keresletnek megfelelő mennyiséget a piacra dobni.

Amint mondtuk, most még legkedvezőbb üzletmenettel dicsekedhető vállalatunk is kénytelen-üzemüket megszorítani.

A készletre való dolgozás még így is nagyobb, mint bármikor volt. A nagyobb vállalatok valószínűleg alig fogják megérezni ezt az üzletlenséget, azonban a kisebb vállalatok közül nem egy halálosan megsebesül ebben az üzleti pangásban, amely a szénbányáknál jóformán a múlt év utolsó negyedétől fogva tart.

Hacsak a külpolitikai helyzet ismét nem válik kritikussá s a nyomasztó pénzügyi helyzet szinte összeroppantó sulya nem fekszik rá iparunkra ismét, kétségtelen, hogy az őszi beálltával föl fog lendülni a szénpiac.

Azonban akkor is egy nagy nehézséggel kell ismét megküzdenünk.

A német és osztrák szénkészletek meg fognak ismét indulni és minden elfogadható áron meg fogják kísérelni elhódítani a piacot a mi szenünktől. A helyzet tehát nem lesz sokkal könnyebb akkor sem, ha a kereslet megindul, mert akkor meg a külföldi szén gyilkos konkurenciájával kell megküzdenünk.

Ha, mondjuk az év második fele normális üzletmenetű lesz is, mikor fog haszna mutatkozni annak a rengeteg beruházásnak, amelyet egyes vállalatok a piac nagyobb felvevő képességének reményében tettek?

Nem kell különösebb tudás annak megállapításához, hogy barnaszénbányászatunk egyelőre, amíg jobb gazdasági konjunktúrák nem következnek, a mai termelésénél többet nem termelhet anélkül, hogy termelésének könnyű értékesíthetőségét kockára ne tenné.

Ezt tudják is már nagyobb vállalatunk, mert a bányauzleten kívül egy vagy több olyan melléküzemet igyekeznek meghonosítani, amely termelt szénüknek legjobb fogyasztója.

A bányauzletek mellett mészkemencék, cement-és téglagyárak emelkednek, amelyek a bányauzletnek nemcsak társüzemei, hanem legjobb és legbiztosabb fogyasztói is egyúttal.

Egyes bányaművek pedig nagyobb körzetek elektromos árammal való ellátásáról gondolkodnak.

Ezek a jelenségek mind azt mutatják, hogy barnaszénbányáink termelése, legalább amíg ezek a nehéz gazdasági viszonyok tartanak, elérte azt a határt, amelyen túl egyelőre nem fokozható anélkül, hogy a nehéz üzletkötés bizonytalanságának ki ne tennék magukat az illető bányavállalatok.

Remélünk, hogy a viszonyok megjavulnak s barnaszénbányászatunk minden nagyobb rázkódás nélkül fog átesni ezeken az itt-ott már válságosnak mutató viszonyokon.

Nagyon régen nem volt arra eset a magyar barnaszénbányászatban, hogy a munkások elbocsátásának kényszerítése ellen csakis úgy képesek védekezni, ha hetenként legalább egy szünnapot tartanak a termelés megszorítására.

Ezek a szünnapok jellemzik legjobban a helyzet komolyságát.

Az előző évek szénszüksége majdnem minden vállalatot nagyobb terjedelmű feltárások és előkészítések létesítésére ösztönzött.

Most ezek a nagyobb mérvű feltárások egyenesen megdrágítják az üzemet, mert kénytelen-kelletlen föl kell őket tartani éppen úgy, mint a velök kapcsolatos meddő munkálatokat.

Hisszük, hogy az őszi évadban jobb lesz a szénpiac és valamennyire behozhatják szénbányáink az év utolsó felében, amivel a termelésben az év első felében elmaradtak.

Ha ez valami ok miatt be nem következne, úgy vállalatunk közül nem egy kénytelen lesz munkásainak egy részét, amelyet már most is csak áldozatokkal tarthat meg, legalább egy rövidebb időre szabadsággal.

Barnaszénbányáink 1912. évi termelése 82,848.708 métermázsa volt. A termelés átlagos értéke pedig 80,696.601 korona.

Ezekből a számokból is látható, hogy milyen közelről érdeklí közgazdaságunkat barnaszénbányáink kedvező üzemenete.

E bányáknál - 1912-ben 40.293 munkás volt alkalmazva. Természetes, hogy a gazdasági válsággal járó üzemmegszorítás elsősorban ezt a munkásnépséget érinti.

Ha a kereslet nem növekszik és ha a külföldi, fokozottabb mérvben beözönlő szén hazai szenünk nem bírja majd a versenyt, ennek a munkásnépségnek jelentékeny része munka és kenyér nélkül marad.

De melyik iparágban talál majd foglalkozást, amikor a többi iparágak a szénbányászatnál sokkal rosszabb helyzetben vannak?

Határozottan ellensége tehát az a bányamunkásnak, aki a mostani nehéz viszonyok között erőszakos munkamegszüntetésére igyekszik őket rábírni.

A józan és értelmes munkásnak meg kell könnyíteni a vállalkozó tőkéjének, hogy ezt a válságot menél kevesebb veszteséggel élje át.

A bányavállalatok szilárd létalapján nyugszik a munkások mindennapi kenyere is.

Ha ezt a létalapot támadják meg, nem tesznek egyebet, minthogy a mindennapi kenyértől fosztják meg önmagukat és családjukat.

A múlt évi bányászat a beszerce-bányai iparkamara területén.

A beszercebányai kereskedelmi és iparkamara most megjelent évi jelentésében beszámol a terület bányászatáról és kohászatáról is. Tömören ismerteti a kerületet képező megyék nevezetesebb bányászati és kohászati eseményeit, a kutatási, adományozási, üzemi és termelési viszonyait.

Zólyom vármegyében az elmúlt év folyamán vas és más ércekre irányuló kutatásoknál említésre méltó eredmény nem mutatható fel. Nógrádvármegyében a kutatás vasércekre nagyon lanyhán folyt, de annál nagyobb kutatási tevékenység volt a szénél észlelhető.

A Salgótarjáni kőszénbánya részvénytársulat Salgótarján környékén Etes, Kazár és Kisternye, az Északmagyarországi egyesített kőszénbánya és iparvállalat részvénytársulat Lapujtó és Szalmatercs községek határában és a Rimamurány salgótarjáni vasmű részvénytársaság Somoskőujfalu község határában több furólyukat mélyített le és több helyen vajúst érdemlő széntelepeket ütött meg.

Gróf Pappenheim Szigfridné szül. gróf Károlyi Erzsébet iszkaszentgyörgyi lakos Terény község határában az adományozott „Sybil” védnevű bányatelek környékén folytatott kutatásokat és több furólyuk lemélyítésével a széntelepnek további kiterjedését kutatta fel.

Pázmándy Károly salgótarjáni lakos Mátraszele község határában végzett ásványszénre eredményes kutatásokat és a feltárássra már bányaadományozásért is folyamodott.

Wytrichovszky Richárd karantcseszii lakos Karancseszi község határában kutatott és kutatásai közben barnaszénen tárt fel.

A Váczi kőszénbányatársaság Kosd község határában a kutató aknával folytatta a széntelep feltárását és a bányaadományozás előmunkálatait folytatva tette.

Liptóvármegye területén, hasonlóan az elmúlt évhez, a kutatás nagyon alárendelt módon folyt, kivéve a magurkai m. k. bányahivatalt, amely a tárgyévben is szorgalmasan folytatta az érc feltárási munkálatokat.

Árvamegyében a kutatási munka teljesen szünetelt.

Hontvármegyében a m. kir. kincstár Selmeczbánya és környékén, serényen folytatta a kutatásokat és feltáráásokat.

A magán kutatás terén megemlítést érdemel Kiss József vállalkozó bányamérnök budapesti lakos, aki a régen felhagyott és Börzsöny község határában fekvő réz és kénkovád és ólom ércbányák ujranitását kezdte meg és három helyen tett feltárássra a tárgyév végén már bányatelek adományozásért is folyamodott.

Bars megyében, Körmöczbányán a m. kir. bányakincstár végzett kutatásokat és helyenként kedvező eredményt ért el.

A Nyugatmagyarországi kőszénbányarészvénytársaság Ujgyarmat község határában ásványszénre

irányuló mély furásokat a tárgyévben megkezdte, egyelőre egy furólyukkal, amely azonban a tárgyév végén még nem érte el a széntelepét.

Megemlítésre érdemes az, hogy József főherceg tulajdonát képező és Fenyőkosztolány község határában fekvő „Victóri” védnevű és már huzamosabb idő óta teljesen üzemen kívül állott szénbányaművet Kachelmann Károly és fia vihne-peszerényi cég vette bérbe és komolyan hozzájárult ezen bányamű üzemének újból való megkezdéséhez.

Az adományozott terület a kamara területén 1913 évben az előző évhez képest 393 59 hektárral szaporodott. Uj adományozást nyertek: Az Északmagyarországi egyesített kőszénbánya és iparvállalat részvénytársulat ásványszénre Nógrádmegyében Etes község határában 2 bányatelket 75 81 hektárterülettel és Homokterenye község határában hasonlóan 2 bányatelket 27 64 hektár területtel.

A Salgótarjáni kőszénbányarészvénytársulatnak Nógrádmegyében, Salgótarján, Kazár, Mátranovák, Baglyasalja, Zagyvapálfalva, Kishartyán és Bárna községek határába ásványszénre 10 bányatelket 21 96 hektár területtel.

Szuczky János és Vytrichovszky Richárd Ipolytarnóc közység határában ásványszénre egy bányatelket 36 09 hektár területtel.

Mährisch-Sclesische Bank brüni cég Solymoskő-ájfalu határában ásványszénre egy bányatelket 36 09 hektár területtel.

Felhagyás folytán töröltetett:

Wieger Gusztáv budapesti lakosnak Hontvármegyében Szokolya és Szokolyahuta, továbbá Nógrádvármegyében Nézsza és Szendehely községek határában vasércre adományozott 13 bányatelekre 77 21 hektár területtel.

Gróf Degenfeld Lajos nagybirtokos és sziráki lakosnak Nógrádvármegyében, Erdőkürt községhez tartozó Morgos puszta határában barnaszénre adományozott és 36 09 hektár területtel bíró „Lajos” védnevű bányateleke.

Üzemi berendezések és készülékek terén a Salgótarjáni kőszénbányarészvénytársulat és az Északmagyarországi egyesített kőszénbánya és iparvállalat részvénytársulat 1913. év folyamán és különösen a szállításhoz és víz emelésnél létesített új berendezéseket. A Salgótarjáni kőszénbányarészvénytársulat a mátranovákai Augusztia lejtaknai bányamű légaknáját személyszállításra rendezte be, még pedig villamos erőre, továbbá a Salgótarján melletti u. n. gyurtyánosi lejtaknai bányaművet Heckel-féle végtelen kötél-szállító berendezéssel látta el, azonkívül a mátranovákai rakodón egy új szénolvtályozó művet épített.

Az Északmagyarországi egyesített kőszénbánya és iparvállalat részvénytársulat a szánasi főereszkében fejlesztette a villamos szállítási és vízemelési berendezéseket, azonkívül a mizserfái bányatelepen a rakodón egy kisebbszerű szénosztályozót létesített.

Ami a munkások számát, bérviszonyokat, bal-eseteket és társpengtárakat illeti, a kamara területén

SZIVATTYUKAT ÉS MÉRLEGEKÉT

gyárt mint különlegességet és legnagyobb raktárt tart épület- és diaphragma-szivattyukban ■ ■ ■ Árjegyzék ingyen és bérmentve

Garvenswerke Wien, II., Handelsquai 130

1913. év végén a bánya és kohó üzemenél összesen 9350 munkás dolgozott. Munkásmozgalom 1913. évben az Északmagyarországi egyesített kőszénbánya és iparvállalat részvénytársulat baglyasaljai bányakerületében az egyik u. n. bedavölgyi lejtaknájánál, a vállalat legkisebb bányaművénel fordult elő, ahol a munkások a szakmánybér felemelése céljából egy hétig sztrájkoltak. Csekély szakmányjavítás után a munkások mindannyian újra munkába állottak, rendezavarás nem volt és a bányahatóság közbenjárására sem volt szükség.

A nagyobb bányavállalatoknál 1913. év végén a munkáslétszám a következő volt: A selmecsbányai m. kir. bányahivatalnál 1017. A hodrusbányai m. kir. bányahivatalnál 555. A körmőczbányai m. kir. bányahivatalnál 438. A magurkai m. kir. bányahivatalnál 96. A Salgótarjáni kőszénbányarészvénytársulatnál 4205. Az Északmagyarországi egyesített kőszénbánya és iparvállalat részvénytársulatnál 2403. A Rimamuránsalgótarjáni vasműrészvénytársaság salgói szénbányaművénel 287. Az Unio cs. kir. szab. vas- és bádoggártársaság erdőbádonyi szénbányaművénel 52. A fémbányamunkások átlagos napi keresete: 1 K 94—3 K, a szénbányamunkásoké: 3 K 50 f—4 K 65 f. között váltakozott. *Baleset* a kamara területén fekvő bányaműveknél 1913. év folyamán összesen: 77 történt, ezek közül volt súlyos: 69, halálos: 8. Ezen balesetekből esik: a fémbányászatra: 3 súlyos, 2 halálos; a szénbányászatra: 66 súlyos, 6 halálos. A balesetek az elmúlt évben is leginkább szén vagy kőzet omlásánál és a szállítószervezetek kezelésénél fordultak elő.

A kamara területén fennálló 4 kincstári és 7 magán, összesen 11 társaság 1913. év végén: 6.339.763 K 73 f. *összvagyonnal* rendelkeztek.

A *termelési viszonyokat* illetőleg felemlíti a jelentés, hogy arany és ezüst termeltetett a selmecsbányai m. kir. bányagazgatóság alá tartozó kincstári bányaművekben és pedig arany 137.88 kg, ezüst: 2756.00 kg. 1912. évhez képest az aranytermelés 1.20 kg-al, az ezüsttermelés pedig 612 kg-al apadt.

Ólomfém termelt a selmecsbányai m. kir. bányahivatal a vezetése alatt álló bányaműveiben összesen 1871 q-t, 561 q-al kevesebbet, mint az előző évben. Rézfém termelt a selmecsbányai m. kir. bányahivatalhoz tartozó bányaművek 200.16 q. Besztercebánya sz. kir. város homokhegyi bányában 4.69 q. összesen 204.85 q. A rézfémtermelés múlt évhez képest 50.8 q-al apadt. Antimonfém (Antimon regulust) Odendall A wienni cég a fejrőkői antimon kohójában 4503 q-t termelt, 165 q-al többet mint az előző évben. Vasércet egyedül Wiegner Gusztáv budapesti lakos termelt Nógrádmegyében. Etfelva község határában fekvő bányaműveiben összesen 2500 q; 500 q-al kevesebbet mint az előző évben.

Ásványszén termelték: a Salgótarjáni kőszénbányarészvénytársulat nógrádmegyei bányaműveinél 11.496.951 q.; az Északmagyarországi egyesített kőszénbánya és iparvállalat részvénytársulat nógrád-

megyei bányaműveinél 3.916.395 q.; a Rimamuránsalgótarjáni vasműrészvénytársaság somoskőújfalui u. n. salgói bányaművében 1.185.802 q.; az Unio cs. kir. szab. vas- és bádoggártársaság az erdőbádonyi bányaműben 102.024 q. a kisebb vállalatok összesen termeltek 178.731 q.

Évi összes termelés 16.879.903 q. vagyis 205.870 q-val több mint 1912. évben.

Egy q. barnaszén átlagos pénzértéke a termelés helyén volt 85 fillér.

HAZAI HIREK.

A városok bazaltbányája. A bazaltbányák vásárlása dolgában Szeged és Debrecen kiküldöttei Miskolcon tanácskoztak a város delegátusaival. A küldöttek kimondták a bányavásárlás szükségességét s elhatározták, hogy a vásárlást részvénytársasági alapon ejtik meg. Dr. Nagy Ferenc polgármester ismertette a beérkezett ajánlatokat. A küldöttek szombaton és vasárnap több bányatolepet, bazalt-területet a helyszínen tekintettek meg.

Bányaadományozás. Tudósítónk jelenti: A Borsodi Szénbányák R.-T. budapesti cég tulajdonaként a m. kir. bányabiztosság az 1898. évi december hó 7-én 5297. sz. a. adományozott sajómercsei „Konrad” bányatelek tartozékaként egy újabb bányajogositmány (határköz) adományozási eljárást fejezte be. A barnaszén tartalma határköz Borsod vármegye ózdi járásában Sajómercse község határában, a Tófenék tető és Kisbük névű határrészen, az egri érseki papnevelde tulajdonát képező ingatlanon terül el és 7640.68 m² térfogású. A miskolci m. kir. bányabiztosság ezenkívül a Borsod vármegye ózdi járásában, Sajómercse község határában, a Tófenék névű vidéken, a fenti vállalatnak a királdi Zsigmond-akna műveleteivel eszközölt barnaszén feltárára egy kettős és három egyszerű bányamértékből álló, Mária véd-névű bányateleknek és egy 72281.3 m² területű határköznek adományozási eljárását fejezte be.

Az adományozandó bányatelek művelés alá eső tulnyomó része a fennebb leírt vidéken, a sajómercsei kisbirtokosok tulajdonát képező ingatlanokon terül el.

Földgázüzem. A magyarsárosi földgázkutakból Dicső-szentmártonba vezető vezeték elkészítése körül serényen folynak a munkálatok. A vezeték a kisküküllő-vármegyei Földgáz Részvénytársaság készíti és minden valószínűség szerint még augusztus hó folyamán elkészül vele. A földgázvezetékhez szükséges csöveket a zólyombrezói állami vasgyár szállította. Dicső-szentmártonban már különböző ipari vállalatok letelepedését tárgyalják, amelyek a földgázvezeték révén földgázüzemre rendezkednének be. Egyelőre két gyári vállalat létesülése pozitív. Az egyik egy üveggyár, a másik pedig egy salétromsavgyár. Mindkét gyár részvénytársaság lesz. Az ipari célok mellett a földgáz

Luftfilter

G. A. Schütz

Maschinenfabrik
Abt.: Luftfilterbau

Wurzen, Sa.

baut als

besondere

Spezialität

fűtési, világítási és főzési célokra is használatba vétetik Dicsőszentmártonban.

Uj iparvasut és siklópálya. A Nagyvárad Erdőipar R.-T. Rezigvölgyben iparvasutat épített, amelynek közigazgatási bejárását július 1-én tartották meg. La Roche és Darvas R.-T. nagyváradai cég az iparvasutját meghosszabbítani és egy új siklópályát hozzáépíteni szándékozik.

A Borsodi szénbányák részvénytársaság beruházásai. Tudósítónk jelenti: A borsodi szénbányák részvénytársaság a borsodmegyei, sajószentpéteri bányüzeménél új lejtősakna telepítését kezdte meg. Ez a lejtősakna Sajószentpéter község határában, a „Cserje alj és tető“ nevű dűlőben, a sajókápolnai határ közelében, Vladár Ervin budapesti lakos földbirtokán van lemélyítve s rendeltetése az lesz, hogy a sajószentpéteri Alfréd aknából el nem érhető barnaszéntelepész ezen akna segítségével feltárassék és leműveltessék. A lejtősakna nyílása az ujonan épített, lőüzemi vasut végállomása közelében van, 15° dőléssel mintegy 175 méter lejtős hosszban fogja a széntelepét elérni.

A lejtős akna két szállító és egy járó osztállyal lesz berendezve s ha teljesen elkészült, akkor vilamos erejű, végnélküli kötél szállítással lesz felszerelve.

A vállalat az Alfréd akna rakodójától egész a sajókápolnai lejtősaknáig lőüzemi bányavasutat is épített; az ennek céljaira szükséges földterületek bányászati kisajátítás útján szereztették meg. A belközlekedési célokra szolgáló bányavasut 1800 méter hosszú, egyenes vizirányu és 60 centiméter nyomtávolságú.

E beruházásokon kívül a vállalat az edelényi járásban, a Disznóshorvát község területén az u. n. Mákvölgyben fekvő, rudolftelepi bányaművében is lényegesebb, új üzemi berendezéseket létesített.

Az I. számú lejtősakna nyugati ereszkéjének alján, a régi szivattyukamara közelében, új szivattyukamara készített, melybe a régebbi szivattyun kívül, egy új szivattyu is szereltetett fel.

Mind a két szivattyu villamos hajtású, centrifugál szivattyu, percnként 2400 fordulattal, 600 percliter teljesítménnyel, 12 méter emelő magassággal.

A szivattyukat hajtó, elektromos motorok 300 Volt feszültségű forgó árammal vannak táplálva és egyenkint 6·5 lóerővel bírnak s a szivattyuval tengelykapcsolás útján vannak összekötve.

Az erőáram a külszinen lévő gépházban termel tetik s innen a lejtősaknákon át páncélkábelekkel vezettetik el egyes üzemi gépekhez.

A II-ik számú lejtősakna melletti ventilátor hajtómotorja is ujal cseréltetett ki. A ventilátor Munk rendszerű, teljes kihasználás mellett 500 m³ levegőt ad; jelenleg 12·5 lóerős géppel hajtva 400³ levegőt sziv ki. A motor 300 Voltos, forgó áramú, 24 Amper erősségű, percnként 805 fordulattal. Az erőáramot a külszini gépház szolgáltatja.

Elhanyagolt bányatelek. A zalatnai bányakapitányság 20 korona másodfoku pénzbírsággal sújtja a Bálsa község határában fekvő, Sándor védnevű bányatelek tulajdonosait, illetve ezek meghatalmazottját, Benke Ferenc kolozsvári lakost, mert a korábbi felszólítás dacára sem indították meg az üzemet.

Földgáz az ártézi kutban. A savasi új gőzfürdőház ártézi kutat furattak. Ötszázhuszonkét méter mélységben vízre akadtak. A kut percnként 250 liter 36 fok meleg vizet ad. Érdekes, hogy a víz mellett földgáz is ömlik a kutból.

✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

A szénpiac. Breslauer hivatalos jelentések szerint a különféle szénminőségek elszállítására az utolsó hónapokban jelentékenyen nagyobbodott és eddig elhanyagolt vidékekre is megindult, a termelés mégis meghaladta a keresletet, úgy hogy a 20%-os korlátozás nem volt elegendő s május havában az üzemet még jobban kellett redukálni. Az ipari szén elszállítása májusban emelkedett s már júniusra is nagyobb megrendelések érkeztek be, de azért a régebbi normális mennyiséget még sem érték el, még pedig azért, mert az év első negyedében több kohót szüntettek be, minek folytán a pirszen előállítására való szénből kevesebb kellett. A szénbányák, tekintettel arra, hogy a közelebb fekvő piacok szükséglete nem volt megfelelő, kénytelenek voltak a távolabbi piacokat is felkeresni, amelyeken azonban csak árengedmény mellett tudtak nagyobb mennyiségű árut elhelyezni. Ezeken az ugynevezett szabad piacokon a bányák nincsenek a szénkonvenció áraihoz kötve s így mindenekelőtt arra törekedtek, hogy a versenyárhoz alkalmazkodjanak, különösen akkor, ha nagyobb megrendelés elnyeréséről van szó. A felsősziléziai szénnek Orosz-Lengyelországba való kivitele változatlan árák mellett akkora volt, mint eddig. A bányák készlete azonban ennek dacára annyira megnövekedett, hogy az üzem jelentékeny redukciója elkerülhetetlen, ha csak az árat nem akarják jóval lejjebb szállítani. A durvaszén forgalma különösen a távolabbi vidékeken az angol szén versenyé miatt nem kielégítő. Ennek a minőségnek a rakodó helyeken való felgyülemlése annakelőtte a ritkaságok közé tartozott, ma pedig nagy készletek láthatók belőle mindenütt, aminek magyarázata részben abban is van, hogy az államvasutak szükséglete is csökkent. Dél Németországból, Brandenburgból, Szászországból, Pommerániából és a keleti tengeri kikötőkből jelentékeny megrendelések érkeztek, de

KOVÁCSOLT VAS

RUHASZEKRENYEK

MAGYAR SZELLŐZŐ MŰVEK

Telefon József 26-56. **BUDAPEST, VII., ARÉNA-ÚT 80.**

csak a verseny által tonnánként 1½—2 márkával leszorított áron. Az Odera vizállásának javulása után a forgalom valószínűleg élénkülni fog, de hogy ez az élénkség tartós lesz-e, nem bizonyos, mert a készletek a kelet- és közép-németországi gyűjtőhelyeken még igen jelentékenyek s mert a verseny az utóbbi időkben élesen lépett fel.

A felsősziléziai pirszenpiac helyzete májusban nem változott, amennyiben az elszállítás nem kielégítő. A kereskedelem sem érdeklődött áru iránt s az Odera vizállása sem volt kedvező. Juninsban nagyobb forgalomra lehet számítani, mert a kereskedők raktárai üresek. A melléktermékek piaca májusban sem változott. A kénsavas ammóniak legnagyobb részét az őszi évadra gyűjtik. A szurok és benzol kereslete az utóbbi időben valamivel csökkent.

DEUTSCHER BERICHT.

INDUSTRIE UND VOLKSWIRTSCHAFT.

Rimamurány-Salgótarjánér Eisenwerksgesellschaft.

Bei der unlängst stattgefundenen Direktionssitzung dieser Gesellschaft hat Herr Ludwig v. Borbély, welcher bereits vor vier Jahren von seiner Stellung als technischer Generaldirektor zurückgetreten ist seither aber auf Wunsch der Direktion die Führung des technischen Zentraldienstes weiter innehatte, nunmehr seinen unabänderlichen Beschluss bekanntgeben, dass er mit Rücksicht auf seinen Gesundheitszustand sein Mandat niederlegt und sonach aus dem Aktiven Dienst der Gesellschaft scheidet. Die Direktion nahm von diesem Entschlusse des Herrn v. Borbély, der seit der Gründung der Gesellschaft an der Spitze der technischen Leitung stand und sich um die Entwicklung und technische Ausgestaltung der Werke die grössten Verdienste erworben hat, mit aufrichtigem Bedauern Kenntnis und votierte ihm für seine ausgezeichnete Tätigkeit den protokollarischen Dank. Herr v. Borbély verbleibt weiter Direktionsrat und Mitglied des Exekutivkomitees der Gesellschaft und wird ihr seine Erfahrungen auch in Zukunft widmen. Doch ist für die Zukunft in der Geschäftsführung der Gesellschaft Sorge getragen, da Herr Generaldirektor v. Biró die Leitung beibehält unterstützt von einem Stab bewährter Ressortdirektoren.

Skodawerke Aktiengesellschaft in Pilsen. Diese Gesellschaft beschloss bei der kürzlich stattgefundenen Generalversammlung in Pilsen, dass das Aktienkapital von 40 Millionen auf 42 Millionen erhöht werden soll durch Ausgabe von 10.000 Stück bar und voll eingezahlter Aktien zu je 200 Kronen mit Dividendenberechnung. Von diesen Aktien ist der grössere Teil für die Ruston-Transaktion bestimmt.

Ungarische Maschinenanstalt Humboldt. Akt.-Ges. Bei der kürzlich stattgefundenen Generalversammlung wurden einige Veränderungen in der Direktion und im Aufsichtsrat vorgenommen und zwar: Direktion: Jean Falderbaum, Eduard Ruland-Klein, Isidor Gondos, Stefan Mattes, Präsident der Gesellschaft Generaldirektor Bergrat Richard Zörner, Prokurist Georg Schmalhausen, Aufsichtsräte: R. Bergmans, Karl Höborn, Jean Nettesheim.

Die neue Offertausschreibung für die bosnischen Bahnen. Die Landesregierung hat für den 10. August die Vergebung des Baues der Eisenbahnstrecke Banjaluka—Jajce, für die bekanntlich die Offertvor-

handlung im Monat Mai ausgeschrieben war, jedoch wegen der zu hohen Preise annulliert wurde, neuerlich ausgeschrieben, und zwar erfolgt die Vergebung diesmal in sechs Losen nach Einheitspreisen.

Die bosnischen Erzlager. Wie dem letzten, vom gemeinsamen Finanzministerium (österreichisch-ungarischen) veröffentlichten Jahresbericht über die von ihm geführte Verwaltung der beiden Länder zu entnehmen ist, ist das Kohlen- und Eisenerzvorkommen in Bosnien-Herzegowina zum grössten Teil dem Montan-Aerar, das heute d-r grösste Bergbautreibende im Lando ist, gesichert. Im Betrieb des Landes stehen Kohlenwerke mit einer Jahresförderung von 8 Mill. Dz., kleine Manganerz und Chromerzbergbau, die der Gewerkschaft Bosnia gehören, von deren 100 Kuxen sich 66 im Besitz der Landesregierung befinden, und das Eisenwerk Varos, dessen Förderung und Erzeugung im Vorjahre 1·58 Mill. Dz. Eisenerze, 0·53 Mill. Dz. Roheisen und 0·06 Mill. Dz. Gussware betrug. Der Wert der Gesamterzeugung dieser Betriebe belief sich im Vorjahre auf 136 Mill. Kronen. Zu bemerken ist, dass die Vareser Eisenindustriengesellschaft seinerzeit das Eisenerzlager bei Varos samt Anlagen von der Landesregierung gegen eigene Aktien erwarb und den Betrieb der Landesregierung verpachtete. Im Privatbetrieb stehen in Bosnien ein kleines Kohlenbergwerk der Kohlenindustrie A.-G. „Una“, ein Schwefelkiesbergbau, der der Oberungarischen Berg- und Hüttenwerks-A. G. gehört, zwei Eisenerzgruben mit einer winzigen Förderung und das Eisenraffineriewerk der Eisenindustrie-Aktiengesellschaft Zenica, die vertragmässig vom Eisenwerk Varos Roheisen bezieht und Walzeisen, Draht und gewisse Gattungen von Schienen erzeugt; ihre Erzeugung betrug im Vorjahre insgesamt 0·33 Mill. Dz. Ausser den im Abbau befindlichen Eisensteingruben befinden sich aber in Bosnien noch andere, sehr beträchtliche Eisenerzlager. Da sich der Eisenverbrauch in Österreich-Ungarn trotz vorübergehender, von Konjunkturschwankungen bedingter Rückschläge naturgemäss in aufsteigender Linie bewegt, ist es erklärlich, dass österreichisch-ungarische Eisenwerke sich sehr lebhaft für die bosnischen Eisenerzstätten interessieren, wenn auch ihr Eisenerzbedarf derzeit zum weitaus grössten Teil in Österreich und Ungarn selbst gedeckt wird. Die

OBERURSELLI
motortársaság K. F.

Oberurseli-lokomotivok

„benzin-, benzol- és spiritusz-üzemre.“
Bánya-, mezeli és rendezői vasutakra.
A legújabb bányarendőri előírásoknak megfelelőleg.

Wien VI/1 Gumpendorferstr. 72.

Eisenerzförderung betrug in Österreich im Jahre 1912 2·92, in Ungarn 1·97 Mill. Tonnen, in das gemeinsame Zollgebiet wurden nur 0·63 Mill. Tonnen (0·22 Mill. Tonnen aus Schweden, 0·1 Mill. Tonnen aus Griechenland, Spanien und Algier) eingeführt und 0·1 Mill. Tonnen fast ausschliesslich nach Deutschland ausgeführt. Auch von Interessenten des Auslandes sind dem gemeinsamen Finanzministerium wiederholt Angebote wegen Verkaufs bosnischer Eisenerzlager zugekommen. Die Landesverwaltung ist allen diesen Angeboten nicht nähergetreten, weil sie bis auf weiteres nicht die Absicht hat, sich dieser werthvollen Erzlagerstätten zu entäussern. Dagegen verfolgte sie seit langem und mit grossem Eifer einen andern Plan, der dahin geht gewisse bosnische Eisenerzlager durch ein unter Beteiligung des Landes ins Leben zu rufendes Unternehmen ausbeuten zu lassen. Wie wir vernehmen, sind die in dieser Angelegenheit schon vor längerer Zeit eingeleiteten Verhandlungen, die sich aus mehrfachen Gründen sehr schwierig gestalteteten, und in denen auch die österreichische und ungarische Regierung mitzusprechen hatten, nunmehr so weit gediehen, dass ihr Abschluss bald zu gewärtigen ist.

Es wird eine Aktiengesellschaft unter Mitwirkung österreichischer und ungarischer Banken mit einem 10 Millionen übersteigendem Aktienkapital ins Leben gerufen, einen Teil der Aktien werden die Banken gegen Bareinzahlung, einen anderen, wie man voraussetzen kann, den grösseren Teil die Landesverwaltung gegen Einbringung von Eisenerzlagern übernehmen. Die Hauptausbeute der im Herbst zu gründenden Gesellschaft wird die der dem Lande gehörigen reichen Eisenerzlager in Prijedor sein, wo natürlich auch die erforderlichen Hochöfen errichtet werden. Das Eisengehalt der Prijedorer Erz soll dem Erze des steirischen Erzberges nicht nachstehen.

✂ BANYÁSZATI TALÁLMA NYOK. ✂

Rovatvezető **Gusztáv Béla** okl. gépészmérnök, hites szabadalmi ügyvivő.

A szabadalmi leírások tanulmányozásának hasznáról. Mint ismeretes, a szabadalmi bejelentések leírásait a legtöbb államban még a szabadalom megadása előtt közzéteszik, amikor is azok bárki részére hozzáférhetők; a szabadalom megadása után pedig a leírás nyomtatásban is megjelenik. A nyilvánosság — mint ezekből látható — csak a közzétételnél vesz először tudomást a találmányról. A szabadalmi bejelentés közzététele időben tehát minden másfajta publikációt, szakfolyóiratot, könyvet,

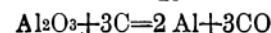
mely az illető szakbavágó találmányokról ismertetést szokott közölni, hosszú hónapokkal megelőz, miért is mindenki, kinek a szakmájába vágó találmányokat megismerni érdekében áll, a közzétett szabadalmi bejelentéseket figyelemmel kell hogy tanulmányozza. Ily módon lehet legegyszerűbben megtudni, hogy milyen feladatok megoldása foglalkoztatja ezt vagy azt a speciális iparágat.

Tulajdonképpen a szabadalmi bejelentések közzétételének azonban nem is ez — a megismertetés — a közvetlen célja, hanem a felszólalás lehetővé tétele. Felszólalással a felszólaló azt akarja elérni, hogy a bejelentett találmányra a szabadalom megtagadtassék. Akit tehát a bejelentésre megadandó szabadalom vagy saját jogos egyéni érdekeiben sértene, vagy aki mint a nagyközönség egyik tagja az ipart a szabadalomnak bénító hatásától akarja megszabadítani, felszólalással él a bejelentés ellen, hogyha oly körülmények, melyek a szabadalmazhatóságát kizárják, tényleg fenforognak.

A közzététellel és nem a bejelentés időpontjával kezdődnek — bár helytelenül — az illető országban a bejelentő kizárólagossági jogai. A bejelentett találmány a közzétételtől fogva jogtalan utánzások ellen ideiglenes oltalomban részesül. Idegen országokra a közzétételnek ilyen joghatálya nincsen — a közzétett magyar bejelentés csak Magyarországon biztosít ideiglenes oltalmat. A közzétett bejelentések leírásának figyelemmel kísérésevel tehát tudomást szerzünk arról, ami másnak kizárólagos joga és így nem állhat elő az, hogy másnak jogos érdekeit szándék nélkül sérthetnők. Ezáltal esetleges zaklatásoktól mentesíthetjük magunkat.

(Folytatjuk.)

Uj eljárás alumínium előállítására. Ismételten megkísérelték timföldnek szénvel való redukálása által az alumíniumot a következő egyenlet szerint előállítani:

Azonban mostanáig mindig csak a kiindulási anyagok, alumíniumkarbid és egészen kevés alumínium keverékét kapták.

Kitűnt, hogy alumíniumvegyületeket, pl. timföldet szén segítségével magas hőmérsékleten könnyen lehet alumíniummá redukálni, ha gondoskodás történik arról, hogy a gázalaku reakciótermékeket, pl. a szén-oxidot azonnal eltávolítjuk és hogy az erősen fölhevített alumínium, mely gőzalakban van jelen a szénoxid-

**LAUFER
GEPGYAR**

*Budapest VII.
Palotai-út 15H.
Telefon. 75-40.*

*Hőtelpályák.
Kisvasutak.
Bányakocsik.*

dal stb. megfordítva ne vegyüljön a
 $2 \text{ Al} + 3 \text{ CO} = \text{Al}_2\text{O}_3 + 3 \text{ C}$
 $4 \text{ Al} + 3 \text{ C} = \text{Al}_4\text{C}_3$

egyenletek szerint.

Fontos az is, hogy a reakció a levegő kizárása mellett történjék, mert az alumínium gőzei és az erősen fölhevített folyékony alumínium a levegő exigénciájával azonnal oxidál, a nitrogénjével nitriddé alakul át.

Ezen új, eddig nem ismert feltételeknek megfelelően az új eljárás abban áll, hogy a reakciókeveréket légelzárás mellett magas hőmérsékletre hevítjük és a keletkező gázalaku reakciótermékeket folytatólágyosan eltávolítjuk. Az eltávolítás legjobban akkor sikerül, ha a reakciót csökkentett nyomásnál fogatosítjuk, amikor is oly magas hőmérsékletet érhetünk el, hogy az alumíniumgőzök a túlhevített óvból gyorsan elvezethetők és az alumínium oly hőmérsékletre hozható, melynél az esetleg jelen lévő szénre vagy szén-oxidra már nem képes hatni. A keletkező szén-oxid töménységi foka emellett oly kicsiny lesz, hogy még a lecsapódó alumínium is csak igen kevés szén-oxidot tartalmaz.

A tümföld és szén keverékének a reakcióhőmérsekéltre való fölhevítése vagy türelőanyagok elégetése vagy elektromos áram segítségével történhet. Az elektromos áram alkalmazásának előnye a nagy melegkoncentráció.

Sötetek előállítása. Eddig finomított konyhasóból, illetve klórnátriumból alakítandó söteteket öntés útján próbáltak előállítani, azonban az eddig ismeretes öntési eljárásokkal kifogástalan sódaraboknak előállítása lehetetlen volt, mert azok több-kevésbé törékenyek és hosszabb szállításra alkalmatlanok voltak.

A főhátány azonban abban áll, hogy az öntött sötetek belsejében üregek képződnek, miáltal súlyuk különböző és így a súlyért jóállást elvállalni nem lehet. Ezen üregek képződés megállítására kénytelenek voltak az alakos darabokat többszörös öntés útján 3-4 műveletben készíteni, miáltal a gyártás igen lassúvá vált, minthogy azonkívül az alakdarab felületén egy képlékeny réteg képződik, az utánöntés az első öntéshez csak egyenlőtlenül csatlakozott. Egy új eljárás szerint az összes hátrányok és nehézségek azáltal kerülhetnek el, hogy a sötét a tüzfolyékony állapotban közvetlenül az öntőmintáig hozzuk, az öntőformába töltjük és azután a lehűtés bekövetkezése előtt sajtoló nyomásnak vetjük alá. Ezáltal az üregek képződés megátoltatik, midőn a megdermedés alkalmával az anyag összezsugorodik. Ezen alakdarabok teljesen egyenletesek, kemények és nem törékenyek, úgy hogy bármily szállításra alkalmasak anélkül, hogy a darabok eltörnének vagy szétmorzsolódnának.

Bejelentések. A berlini szabadalmi hivatalnál legutóbb az alábbi szakkavágó találmányokat jelentették be: Plumb Albert Macy, Denverben Colorado. „Be-

rendezés ércenek száraz uton való gazdagítására az érczel szembe vezetett lüktető levegő segítségével.” — Schuchard Ernő mérnök. Berlinben. „Ülepítő-gép hullámalaku anyagtartóval.”

Új szabadalmi ügyvivő. Kalmár László okleveles gépészmérnököt, mint hitese szabadalmi ügyvivőt felvették a szabadalmi ügyvivők listájába. Kalmár László fia Kalmár I. ismertüevü szabadalmi ügyvivőnek, aki lelkiismeretes és pontos munkásságával úgy belföldön, mint külföldön nagy tekintéllyel és hírnévvel bír. Óhajtjuk és kívánjuk, hogy fia, Kalmár László ur — aki most külföldi tanulmányuttra indul — ugyanazon nyomokon haladva, e jó hírnevű irodát fokozott ambícióval fejlessze tovább.

Maschinenbau-Anstalt Humboldt köln-kalki cég

34937. számú

„Ujítások forgó szüzögepeken”,

35825. számú

„Lököszer” és az

57039. számú

„A kanál nyeléről csavar vagy más hasonló tag segítségével beállítható kanál kanalaskotrókhöz”

című magyar szabadalmak tulajdonosa szabadalmának gyakorlatbavétele céljából belföldi gyárosokkal összeköttetést keres, esetleg szabadalmait eladja, vagy gyártási engedélyeket ad. — Bővebb felvilágosítással szolgál

Kalmár J. szabadalmi ügyvivő iroda Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 44.

Aluminiumwarenfabrik Gontenschwil (A.-G.) gontenschwil-i cég, mint az 50880. számú és

„Hengermű”

című magyar szabadalom tulajdonosa, szabadalmának gyakorlatbavétele céljából magyar gyárosokkal összeköttetést keres. Hajlandó a szabadalmat teljesen eladni, esetleg arra gyártási engedélyeket adni. — Bővebb felvilágosítás nyerhető: dr. Wirkmann József és Bérczi Róbert hitese szabadalmi ügyvivők irodájában Budapest, VII., Erzsébet-körút 28.

Képviselő kerestetik.

Bányászati körökben jól bevezetett szakember kerestetik Magyarország részére, egy új rendszerű szabadalmazott aknakifalazás képviselőtére. Német vagy francia nyelvű ajánlatok küldendők:

M. Gillieaux, Rue de Joie 61, Lüttich, Belgien.

VALÓDI

PERSA SZÖNYEGEK

minden létező minőségben, színben és méretben.

≡ NAGY VÁLASZTÉK! ≡
 ≡ OLCSÓ SZABOTT ÁRAK! ≡

≡ TELEFON-SZÁM 140-64. ≡

POLGÁR HUGÓ ÉS EMIL
 Budapest, V., Erzsébet-tér 18. (Sas-u. sarok).

KRAYER FELE
ROZSDAVÉDŐ
HIDFESTÉK

KRAYER E. ÉS TÁRSA.
 CSÁSZ. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓK
 FESTÉK-KÉNCÉ-LAKK-GYÁR
 BUDAPEST (KRAYER FESTŐUDVAR)
 VI., Váci-ut 31.